

havia de significar un indret delimitat o clos ('verger' en alt-it., 'bosquet' en les formes més antigues del gallo-romànic); no hi ha, doncs, objecció contra una base consistent en el mot cèltic ben conegut BROGA 'límit'. En això estan d'acord Thurneysen (*Keltorum.*, 50); Kluge, *Dt. Et. Wb.*; Jud, *ASNSL* cxxiv, 93-94; M-L (*REW*, 1324); Wartburg (*FEW* I, 555-6); Pedersen, *Litteris* VII, 23; Paul Lebel (*Rev. des Ét. Anc.* XLVI, 135ss.); Pokorny, *VRom.* x, 264.

En realitat és només el català el que es presta a l'objecció fonètica suscitada per les formes en *-ll-* no *-yl-*, amb la qual es podria fer coincidir la quasi total absència de la base substantiva BROGILO- (quasi fins en toponímia) i el descabellament predominant del verb *brollar* (propí de l'oc. i el cat. només) amb la innovació semàntica d'orientar el sentit cap als líquids (evolució que solament en germen es troba fora del català i especialment en llengua d'oc antiga). No em dol de reconèixer que jo mateix he pensat sovint en un altre ètímon (no únic però coincident) per al català, una vaga base *BRÜLLARE (fos d'origen pre-romà diferent o «de creació expressiva») qui sap si afí a l'it. *brulicare* 'pullular, eixamar'. Em decanto, però, a creure que Schuchardt es «cremava» més que Hubschmid, quan veu en el nostre *brollar* (*Roman. Etym.* II, 208) un *BULLIARE (forma heteròclita de BULLIRE) amb el sentit de 'fer bombolles' si bé amb addició onomatopèica d'una r.⁹

La meua conclusió és que en català tenim també la prolongació de l'àrea del mot celto-romànic, però que ací se li sumaren els mots descendents i compostos de l'arrel de BULLIR, ll. BULLIRE, i en particular els que encloquen la idea de borboll, brotar fent BOMBOLLA (veg. el grup de mots examinat en aquest article); existint robustament entre nosaltres la formació iterativa i derivada *BULBULLIARE (d'on *bombolla*, *borbollar*, port. *borbulha*, cast. *burbuja*), en el domini lingüístic on coincidien l'àrea de BROGILO-, BROGIL-ARE, i la de *BULBULLIARE, BULLIRE, aplicat al sorgiment tumultuós de líquids, era natural que es produís un compromís entre els dos; el cas dalt assenyalat de *brullir* 'brollar (només un líquid)' ho corrobora. Això ve confirmat pel detall que és el *brollar* aplicat a líquids i no l'aplicat a la germinació el que té *-l-* i no pas *-yl-* (*-y-*).

Si d'altra banda admetéssim que aquest celtisme entrà en català progressivament —en part en l'època en què la *-ll-* predominava en la llengua comuna, coincidint amb la *-lb-* occitana (i rossellonesa) en l'aspecte fònic però no en els orígens etimològics— llavors explicariem encara millor que la *ll* del mot sigui del matís *-l-* (en balear i cat. del NE.) no pas del matís *-yl-*; i l'extrema escassetat (o total absència) del *BROGILOS 'bosquet', en toponímia, esdevé així ben comprensible.

En fi, tinguem en compte, i ben present, el caràcter dels celtismes en català. Sens dubte negar l'autoctonisme de l'element cèltic en la nostra llengua fóra una exageració fantàstica, desorbitada: n'hi ha molts entre els apellatius, i sovint no coincideixen amb els de

l'occità; n'hi ha encara més, i més originals, entre els noms de lloc (veg. darrerament els meus estudis sobre Camprodon i sobre els Ploms d'Arles). I tanmateix és veritat que les terres catalanes foren, d'entre totes les de l'Europa centro-occidental, les que presentaren l'obstacle màxim contra la fúria cèltica, almenys en l'època de la maror més alta d'aquesta. Hi restaren, però, una pila de petites colònies celtes incrustades çà i là (veg. les citades monografies), i des d'aquestes i per cent vies indirectes s'assimilà una munió de fets fonètics (p. ex. la tendència ps > ks > -ix-) i lexicals. Però més d'una vegada s'esdevingué que els avatars cèltics no arribaren a pendre carn, finalment, en la llengua sinó a còpia de «ploure sobre mullats».

DERIV.: *Broll* [1718, *Dag.*, 1797, Cavanilles, supra; 1868, *SLitCosta*]. *Brolla* [1803, «bosch d'arbustos, *dumetum*», Belv.]; *brollar* m. 'camp de brolla' [1551, *Dag.*]; d'on *esbrollar* 'llevar la brolla' que ja trobem en doc. berguedà de 1373 (Serra Vilaró, *Pinós i Mat.* III, 165, veg. la cita en GUARET); o *brollar* 'tallar la brolla' (*AlcM*); *desbrollador*. *Brollador* [c. 1460, *Spill*, supra; «lo *brollador* d'ampla conca / de què 's regava el jardí, / tèrbol ara sa aigua estronca», Marian Aguiló, a. 1851, *Ant. Poèt.*, 1975, p. 55]; *brolladorada*. *Brollant* [Ss. xv-xvi, *Dag.* «font —», Lull, *Contempl.* I, 16]. *Brolleria* 'bagatella' [1529, *AlcM*; *BDLC* x, 1919, 485]. *Brollim*. *Brollons* «abets joves cuyos troncos se utilizan para hacer mangos de palas con destino a los hornos de pan», Vall d'Aneu (Pol, p. 11; *AlcM* *brulló*). *Brollot*, *brollotar*.

Per a *brullar* i *brulla*, veg supra; *brull* 'brotada tendra' (*AlcM*, i cf. supra); *brullim*. Per a *brull* 'murmuri', veg. BRAOLAR.

¹ I avui en rodanès i molts parlars: «dejà de la Prouvènço / mountavo un cant de reneiscènço / --- / tre qu' a plòugù 'n degout de plueio, / coume tout aubre e touto *brueio* / aubouron lèu sa gaio fucio!», *Mireio* IX, 62.5. — ² En canvi no hi ha allí la vora cap salt d'aigua que jo sàpiga i és terra de desnivells només petits, sense grans torrenteres i cingles. — ³ Tampoc no en sé testimonis en baix llatí de Cat.; potser existeixen (però no en recullen ni tan sols Balari, *Orig.*, o el *GILMedCat.* de Bast-Bass.). Altrament cf. la nota que dedico a l'origen d'aquest topònim en la monografia escrita per a l'*Onom. Cat.* fa uns deu anys. — ⁴ A la vall de Sant Aniol d'Aguja la *Raconada de Bruï* (p. 233) o *de Bruis* (p. 236), segons MVayreda, *La Punyalada* (cap. XX, 4.ª ed.), sota Ribelles a l'encinglada Tuta dels Morts, en país espès de brolla i bosquina si bé formant barrancada. — ⁵ Cf. gall. *fervenza* 'cascada' de FERVERE = cast. HERVIR (cf. DECH en aquest article), i els possibles testimonis del IES 'bullir' cèltic, en kymri i en la toponímia lleonesa i gallega, que aplego en *Actas Col. Prerrom.* de Salamanca, 1944, pp. 100-101. — ⁶ Forma molt estesa. «Al Barranquet del *Brull* quan plou molt, ix un *brú!* que té una fila» a Bèlgida. Vora el Molí de Paper d'Alcosser de Planes hi ha *El Brull*, ullal avui assecat. «Aquell surtidor o *brull* natural que dóna